

Fenyvesi Ottó

Halott vajdaságiakat olvasva

Sziráky Dénes Sándor

✘

*Párolog a víz,
égbe szökik az oxigén.
Elnyeli az univerzum,
a táguló káosz.
Semmivé lesz minden.
Szememben állok álma,
gomolygó próza-halmazok.
Hajnali szürke félhomály,
almaszínű köd.
Regények, melyeket
senki sem olvasott.*

✘

*Ki voltál?
Költő? Bohóc, kötéltáncos,
csörgősípkás, tarka komédiás?
Poéta, ki magában ült patak-parton,
s merengett éjszakánként és hajnalonta?
Körülötte halk, finom szavak zümmögtek,
kímélte magát zordon, kemény tekintetektől?
Hinni akart valamit,
de vad orkánok elragadták,
s messzi tájra röpitették?
Mert ott kezdődik a költő,
hol elcsuklik a hang,
ott kezdődik, hol meztelenül,
pőréen áll az ember,
s hangjától reszket a homály.*

✘

*Szíved vérrel volt tele.
Testedben lélek lakozott.
Szóltál ellenséghez, barátához,*

*az ördög ígért aranyat, hírnevet,
jó combú nőket, beretvált kartóket.
Miként Faust, eladtuk lelkünket.
Oly kevés mit tudunk:
Isten gondja a négy évszak,
Észak, Kelet, Nyugat és Dél.
A fajok harca. Isten gondja.*

Sziráky Dénes Sándor (1905–1943) Szabadkán született Perl Sándor névvel. Külföldön élt évekig. Szenteleky tehetséges költőnek tartotta. Ügyvédként dolgozott. Zsidó származása miatt elhurcolták, majd nyoma veszett.

Koncz István

✕

*Több fény kellene.
Fejével igent bólintott.
Kezében újság volt: nyakában sál.
Igazgatta a fehér selymet.
Tudod, idővel jelentőségét veszti a dolgok,
egyre kevesebb fontos az életben,
és egyszer majd azzal is beéred,
ha meleg helyen vagy,
és akad néhány ember körülötted.*

✕

*A helyzet kínos és kilátástalan.
Ami jó volt, az mind elromlott.
Hány születés, és hány halál.
Vércseppek, vörös bogyók
a faágak, a tüskék között.*

✕

*Vagy egészen más:
tél, kristály és az Etelka.
Az örvények alatt
aranyhalak őrzik a Tiszát.
A könyvekből nem lehet
kitörölni a szavakat.*

✘

*Semmi baj: ragyogón süt a nap.
Csillognak a kirakatok.
Napi fényadag.
Napfény siklik a zúrzavaron át.
Nincs szükség grammatikára.
Nincs szükség erre se,
a gyönyörű állatra, csak a húsára.*

✘

*Finomlábú, nagy, lomha pókok
által behálózva a polcokon jögtáruk.
Kódexek.
Leszabályozva az élet.
Láncra verve.
A rend súlya alatt olykor feljajdul az élet.
Nyög a valóság.
Feljajdulnak a répaföldek.*

✘

*A törvényről a dolgok leszakadnak.
Elszáll a súlya a szavaknak.
Csak a tájkép tökéletes.
Cigonya és a ficánkoló halak.
Kecsegét ettiünk Kanizsán,
az írotáborban.
Egyszerre voltunk boldogok.
És nyár volt azon a meg
nem festett vásznon.
Mindenkinek megvolt a helye,
mint tégláknak a boltívben.*

✘

*Jó. Eltérek a tárgytól.
Egy kicsit. Te mondtad.
Eltérek.
Merre menjek? Merre térjek?
Érdektelen most a valóság,
kitérek előle.
Szavak váltják egymást,
magyarázatváltozatok,
földi diktatúrák és demokráciák
furcsa egyvelegében.*

✘

Végül is három hónap alatt
vége lett a kommunizmusnak.
Elhagyta fészket a gyík,
kis hülye epizód,
hűvösebbek lettek a hajnalok.
A kezelhető konfliktusok össze-
állnak valami bonyolultabbá.
Végül minden ügyis megy tovább,
mi is.

✘

Akadozik a vers,
torlódik a víz és a felszín,
torlódik a kép és látvány,
a semmi felé tart a valami.

✘

Itt járt koncz istván,
néha bort ivott,
cigarettafüstbe burkolózott,
ellen-máglyát gyújtott,
kihullott a haja.
Néha sört ivott,
imhol por és hamu.

Koncz István (1937–1997) Magyarokanizsán született, Belgrádban jogot végzett. Bíróként, majd ügyvédként tevékenykedett szülővárosában.

Judita Šalgo

✘

Juditát nehogy kihagyd,
mondta egy hang a szekrényből,
hirtelen térdre estem,
szigor volt abban a hangban,
egy marék rosszkedv
gyomorpanasszal vegyítve,
négykézláb kúsztam
a mennybéli ól felé,
imádkozva, vezekelve,
jobbommal elsöpörtem
néhány holdat és csillagot.

✘

én nem vagyok, nem létezem.
mások lakoznak bennem.
a bátyám, az öcsém, a húgom.
és az apám. kiket megöltek, mind.
száznál is többen vannak azok,
kiknek arcába néztem, kezét fogtam,
s akik nevemen szólítottak.
de már nincs arcuk, nincs kezük,
s hangjuk sem szólít többé.
nevüket is már csak én tudom.
szavukat hallatom, helyettük beszélek.
őrzöm a titkokat,
a fényt a halott szemekben,
a zsongást az összecsuclott ütemben.
nem tudom, ki vagyok.
tekintetem arrébb taszít egy felleget.

✘

a próféta fejére húzta a dunyhát,
MLT-val éppen azon a héten
(hol van már az az ősz?)
jártunk Palicson T. O.-nál,
amikor meghalt Judita,
nem akart nyilatkozni,
csak felolvasott egy hosszúverset

✘

a hetvenes években hosszúverseket írtunk,
arra számítottunk, majd meggazdagszunk,
akkor még verssoronként fizettek a lapok,
írni szerettünk volna egy végtelent,
de sehogy se nem akartak összejönni a sorok,
nem akartak felsorakozni,
fogytán volt a papír,
sokan próbálkoztunk,
de egytől egyig szegények maradtunk,
hogy milyen hosszú az irodalom,
meddig ér az univerzum,
azóta se tudja senki,
volt aki emigrált, volt aki elköltözött,
Judita Újvidéken maradt,
olykor feltűnt a Duna utcában,
regényt írt és verset fordított,

*Birobidzsánban kószált,
a lét tartományait fürkészte,
majd 67 perc után fennhangon
visszaérkezett a valóságba.*

✘
*földönfutó itt mindenki,
aki korszerű nyelven
korszerű igazságokat árul.
zárójelben
egy régi újvidéki telefonszám:
021 / 59-854.*

Judita Šalgo (Judita Manheim, 1941–1996) Újvidéken született, zsidó származású szüleit deportálták. Juditot anyja 1944-ben, a deportálás előtt Kishegyesen hagyta Annuska néninél. Az anyja a háború után visszatért, és felnevelte lányát, aki tanulmányait Belgrádban végezte. Az Ifjúsági Tribünön és a Matica Srpskában dolgozott, de mind a két helyen, politikai okok miatt, felmondtak neki. Verset és prózát írt. Többek között Koncz István, Tolnai Ottó, Domonkos István, Sziveri János és mások műveit fordította szerb nyelvre.